

Drie catechesebijeenkomsten rond het Paastridium

Witte Donderdag

Goede Vrijdag

De Paaswake

Drie catechesebijeenkomsten rond het Paastriduum

Vanuit parochies en van pastorale beroepskrachten bereikte ons de vraag een catechese rond het Paastriduum aan te bieden. Dat verzoek is opgenomen en uitgewerkt in drie catechesebijeenkomsten rond Witte Donderdag, Goede Vrijdag en de Paaswake. Deze bijeenkomsten zijn in samenspraak met mgr. van den Hende door de pastorale dienstverlening van het bisdom Rotterdam en door mevrouw Marianne Hoogervorst (gepensioneerd pastoraal werkster) ontwikkeld. Als doelstelling hebben zij:

- verkrijgen van inzicht dat de vieringen van het Paastriduum één geheel vormen en ook als zodanig gevierd dienen te worden
- verdieping van zicht op de inhoud van de vieringen.

De uitwerking van de catechese wordt aan de pastorale teams van het bisdom aangeboden. Opzet en uitwerking is zodanig dat de pastorale beroepskrachten deze bijeenkomsten zelf kunnen geven. Mocht er behoefte zijn aan ondersteuning door het bisdombureau dan kan dat worden aangemeld via pastoraledienstverlening@bisdomrotterdam.nl.

Het betreft drie bijeenkomsten van ieder een uur: voor een aparte bijeenkomst, in aansluiting op een koorrepetitie, na afloop van de zondagse viering, voor een werkgroep liturgie, bij catechese groepen etc.; alnaargelang het past in de parochie.

De opzet van de avonden is identiek:

1	welkom	2 minuten
2	Schriftlezing	3 minuten
3	10 woorden: bezinning en gesprek	30 minuten
4	de liturgie van de dag	20 minuten
5	bezinning	5 minuten

Daarnaast is er een bijlage met materiaal. In de uitwerking van de bijeenkomsten wordt daar naar verwezen en U kunt dat materiaal indien gewenst zelf gemakkelijk samenstellen voor de deelnemers.

De poster Paastriduum, waar sprake van is in het materiaal, kunt U bestellen bij het bisdombureau via het emailadres pastoraledienstverlening@bisdomrotterdam.nl.

bronnen

Willibrordvertaling 1992

Liturgisch Directorium 2013-2014

Seizoenen en Feesten: Witte Donderdag, Goede Vrijdag, bisdom Rotterdam

Rotterdam

5 maart 2014, Aswoensdag

©Bisdom Rotterdam

WITTE DONDERDAG

Donderdag in de Goede Week is de eerste van drie heilige dagen (*Sacrum Triduum*). Op deze dag viert de Kerk dat, volgens het getuigenis van de Schrift (Mt. 26,17-75, Mc. 14,12-72, Lc. 22,7-65, Joh. 13,1-18,27 en 1Kor. 11,23-26) Jezus maaltijd hield met zijn apostelen en hen de opdracht gaf dit te blijven doen, tot gedachtenis aan Hem. Met Witte Donderdag viert de Kerk met de instelling van de H. Eucharistie daarom ook de instelling van het priesterschap. Brood en wijn van de maaltijd zijn het Lichaam en Bloed van de Heer, gebroken en 'voor velen vergoten tot vergeving van zonden' (Mt. 26,28). Liefde en dienstbaarheid staan centraal, vergezeld van het gebod tot naastenliefde (Lc. 22,24-30). 'Ik ben onder U als degene die dient' (Lc. 22,27), zegt Jezus; een inzet beeldend gemaakt in het gebaar van de voetwassing (Joh. 13,3-20).

De verheerlijking van God en de verlossing van de mensheid heeft Jezus vooral door zijn lijden, sterven en verrijzen voltrokken. Dit mysterie van het geloof vieren wij in het Paastriduum. Het is het liturgisch hoogtepunt van het gehele kerkelijke jaar. Deze viering begint op de vooravond van de dag waarop wij stil staan bij het lijden en sterven van Jezus en deze viering eindigt met de paasjubel in de Paaswake. Jezus lijden, sterven en verrijzen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Daarom is het Paastriduum één, doorlopende viering.

PROGRAMMA

welkom

inhoud: toelichting op de opbouw en werkwijze van de bijeenkomst. Vermelden dat het om een serie gaat.
regie: wellicht is het handig om de verschillende delen op een flapover te schrijven.
duur: 2 minuten.

schriftlezing

door een deelnemer één van de lezingen uit de liturgie van Witte Donderdag laten voorlezen (zie materiaal).

- a. Exodus 12,1-8 en 11-14
- b. 1 Korinthe 11,23-26
- c. Johannes 13,1-15

duur: 3 minuten.

de tien woorden van Witte Donderdag

regie: iedere deelnemer krijgt een blad met tien woorden. De woorden staan in een willekeurige volgorde en hebben alle te maken met Witte Donderdag (zie materiaal).

opdracht:

- a. ieder deelnemer onderstreept in stilte twee woorden die hij/zij het meest vindt passen bij Witte Donderdag.
- b. welk woord past voor hem/haar het minst bij Witte Donderdag?

1. ongedesemd brood
2. voeten
3. dankgebed
4. verkondigen
5. dood van de Heer
6. duivel
7. water
8. beker wijn
9. liefde betonen
10. verraad

vervolg:

via flap-over inventariseren welke woorden bij a en b genoemd worden. Eventueel turven met verschillende kleuren. Naargelang de kwantitatieve inventarisatie kan gekozen worden uitleg te geven en het gesprek te voeren over de woorden die men vindt passen en/of de woorden die men minder vindt passen (zie materiaal). Het is van belang bij de inventarisatie het heilsgebeuren in Christus te benadrukken en de eenheid daarvan in het Paastriduum.

duur: 30 minuten.

de liturgie van Witte Donderdag

inhoud: vanuit het inzicht in de heilshistorische betekenis van Witte Donderdag (de tien woorden) wordt de liturgie van die dag (op onderdelen) toegelicht.

voor de volledige orde van dienst wordt de poster Paastridium uitgereikt (zie materiaal).

De viering van het Paastridium begint op donderdagavond (Witte Donderdag). Wij sluiten ons aan bij Jezus die op de avond vóór zijn lijden maaltijd hield met zijn leerlingen. Wij komen samen rond de tafel zoals Jezus bijeen was met zijn apostelen. Het tabernakel is leeg. Wij vieren eucharistie alsof het de eerste keer is. Alles is er op gericht om ons deelgenoot te maken van Jezus oneindige liefde. Met de instelling van de eucharistie vieren wij op Witte Donderdag ook de instelling van het priesterschap.

Na de schriftlezingen volgt in de liturgie van Witte Donderdag de voetwassing. Het is een daad van liefde die ongekend is. Jezus die het werk doet van een dienaar, een slaaf. Hij is onder ons als degene die dient. Daarmee spreekt Hij niet alleen woorden van liefde, maar is dit een uiting van zijn leven in liefde voor altijd. De voetwassing is dienstwerk bij uitstek.

Jezus gaat verder. In brood en wijn geeft Hij zichzelf aan ons, voorgoed. Brood en wijn van de maaltijd zijn het Lichaam en Bloed van de Heer, gebroken en 'voor velen vergoten tot vergeving van zonden' (Mt. 26,28).

In de voetwassing en in de eucharistie staan liefde en dienstbaarheid centraal, vergezeld van het gebod tot naastenliefde. En Jezus vraagt dit te blijven doen tot gedachtenis aan Hem.

In de nacht na het Laatste Avondmaal komt de naaktheid van het bestaan in alle hevigheid over Jezus heen. Het altaar wordt daarom ontbloot en blijft kaal achter. Er is geen wegzending en zegen. De kerkklokken zwijgen vanaf nu tot aan de Paaswake. Alles staat in het teken van wat komen gaat.

In de stilte en de verlatenheid van dit moment willen wij bij Jezus blijven. De liturgie van Witte Donderdag wordt daarom afgesloten met gelegenheid tot aanbidding in stilte.

duur: 20 minuten.

slotbezinning

De roeping door God kan begrepen worden met behulp van drie kernwoorden: kom, verblijf en ga. Iedere roeping in het leven die van God komt, heeft deze drie woorden. Kom en volg Mij, verblijf bij Mij en ga de wereld in en verkondig het goede nieuws. Drie woorden die goed passen bij hetgeen wij met het Paastridium vieren.

Op Witte Donderdag staat het woord KOM centraal.

regie: iedere deelnemer krijgt een blad met een korte meditatieve tekst en overdenkt die in stilte (zie materiaal).

Afsluitend wordt gezamenlijk het Onze Vader gebeden.

duur: 5 minuten.

GOEDE VRIJDAG

‘Mijn uur is nabij’, zegt Jezus. Op Goede Vrijdag herdenkt de Kerk het lijden en sterven van Jezus Christus. Een lijden dat volgens de Geloofsbelijdenis plaatsvindt ‘omwille van ons heil’.

Na het Laatste Avondmaal met zijn apostelen (Witte Donderdag) wordt Jezus na zijn arrestatie (nog op Witte Donderdag) de volgende dag voor Pontius Pilatus, de Romeinse stadhouder, gebracht en veroordeeld. Die laat Hem geselen en dezelfde dag nog kruisigen op Golgotha. Jezus sterft tegen drie uur in de middag. Een gebeurtenis waar getuigenis van wordt gegeven in de evangeliën (Mt. 27,1-56, Mc. 15,1-41, Lc. 23,1-49, en Joh. 18,28-19,37). De dood van Jezus is volgens de Schrift ‘een bewijs van zijn liefde tot het uiterste toe’ (Joh. 13,1), een ‘losprijs voor velen’ (Mc. 10,45), het ene volmaakte offer (Hebr. 9,23-10,18). De Kerk noemt deze vrijdag daarom Goede Vrijdag.

De verheerlijking van God en de verlossing van de mensheid heeft Jezus vooral door zijn lijden, sterven en verrijzen voltrokken. Dit mysterie van het geloof vieren wij in het Paastriduum. Het is het liturgisch hoogtepunt van het gehele kerkelijke jaar. Deze viering begint op de vooravond van de dag waarop wij stil staan bij het lijden en sterven van Jezus en deze viering eindigt met de paasjubel in de Paaswake. Jezus lijden, sterven en verrijzen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Daarom is het Paastriduum één, doorlopende viering.

PROGRAMMA

welkom

inhoud: toelichting op de opbouw en werkwijze van de bijeenkomst. Vermelden dat het om een serie gaat.
regie: wellicht is het handig om de verschillende delen op een flapover te schrijven.
duur: 2 minuten.

schriftlezing

door een deelnemer één van de lezingen uit de liturgie van Goede Vrijdag laten voorlezen (zie materiaal).

- a. Jesaja 52,13-15; 53,1-12
- b. Hebreëën 4,14-16; 5,7-9
- c. Johannes 18,1-19,42

duur: 3 minuten.

de tien woorden van Goede Vrijdag

regie: iedere deelnemer krijgt een blad met tien woorden, die alle te maken hebben met Goede Vrijdag (zie materiaal).

opdracht:

- a. ieder deelnemer onderstreept in stilte twee woorden die hij/zij het meest vindt passen bij Goede Vrijdag.
- b. welk woord past voor hem/haar het minst bij Goede Vrijdag?

1. Goede Vrijdag
2. koning
3. hogepriester
4. haan
5. doornenkroon
6. kruis
7. Golgotha
8. dienaar
9. zonde
10. tuin

vervolg:

via flap-over inventariseren welke woorden bij a en b genoemd worden. Eventueel turven met verschillende kleuren. Naargelang de kwantitatieve inventarisatie kan gekozen worden uitleg te geven en het gesprek te voeren over de woorden die men vindt passen en/of de woorden die men minder vindt passen (zie materiaal). Het is van belang bij de inventarisatie het heilsgebeuren in Christus te benadrukken en de eenheid daarvan in het Paastriduum.

duur: 30 minuten.

de liturgie van Goede Vrijdag

inhoud: vanuit het inzicht in de heilshistorische betekenis van Goede Vrijdag (de tien woorden) wordt de liturgie van die dag (op onderdelen) toegelicht.

voor de volledige orde van dienst wordt de poster Paastriduum uitgereikt (zie materiaal).

Witte Donderdag is in stilte geëindigd en het is passend om de liturgie van Goede Vrijdag in stilte en met schaarse verlichting te openen, beginnend zonder kruisteken en begroeting. De Kerk viert met Goede Vrijdag een liturgie met aandacht voor de dood van Jezus aan het kruis. De aankleding van de kerk weerspiegelt de ernst en soberheid van het gebeuren: geen versiering, geen orgel, schaarse verlichting. De liturgie begint met stilte, de priester gaat plat ter aarde liggen of knielt voor het altaar; dit bij wijze van eerbetoon. Na de stilte volgt onmiddellijk het openingsgebed.

Er wordt een tekst uit de Schrift gelezen van ver voor het jaar nul die direct verbinding maakt met het leven en sterven van Jezus. De profeet Jesaja vertelt het verhaal van een dienaar, een knecht van de Heer. Hij is onaanzienlijk, armzalig, slachtoffer en werd geminacht en gemeded. Op hem komt alle ellende neer. Alle kwaad wordt op hem afgereageerd. En juist deze heeft God uitverkoren, deze neemt de zonde van velen op zich, hij is ons aller dienaar. En uit de Hebreeënbrief wordt vervolgens en verbindend gelezen dat Jezus oorzaak is geworden van ons heil.

De Kerk, zelf geboren uit het dienstwerk van Christus, spreekt op haar beurt ten beste voor de gehele wereld. Het is een oude gewoonte dat de Kerk daarom juist op Goede Vrijdag plechtige voorbeden bidt.

De lijdensweg en kruisdood van Jezus is een mateloos geschenk van God aan ieder van ons. Jezus sterft aan het kruis voor ons. De blijde boodschap richt zich tot elke mens die de weg naar God kwijt is, elke mens die zich niet durft toe te vertrouwen aan Gods belofte van een Rijk van gerechtigheid en vrede, elke mens die is vastgeraakt in zinloosheid en zonde. Jezus sterft op het kruis 'opdat voor alle zoekers de weg naar U, Vader, geopend en begaanbaar zij' (eucharistische gebed XI). Daarom verafschuwen wij het kruis niet. Wij vereren het. In de kruisverering komen wij naar voren en kussen het kruis of brengen het anderszins hulde. Het is een teken van dankbaarheid. Verstild en enigszins gegeneerd, zoals een mens wiens leven gered is door iemand die zelf het leven heeft gelaten in de reddingsactie.

Er wordt op Goede Vrijdag geen eucharistie gevierd. Wel wordt de Heilige Communie uitgereikt.

De herdenking van het lijden en sterven van de Heer eindigt met een gebed over het volk.

Er wordt geen zegen gegeven. Men gaat in stilte weg. Er is geen orgelspel of muziek. Vaak is er gelegenheid om te waken bij het kruis en in stilte te bidden; om bij Jezus te zijn.

duur: 20 minuten.

slotbezinning

De roeping door God kan begrepen worden met behulp van drie kernwoorden: kom, verblijf en ga. Iedere roeping in het leven die van God komt, heeft deze drie woorden. Kom en volg Mij, verblijf bij Mij en ga de wereld in en verkondig het goede nieuws. Drie woorden die goed passen bij hetgeen wij met het Paastriduum vieren.

Op Goede Vrijdag staat het woord VERBLIJF centraal.

regie: iedere deelnemer krijgt een blad met een korte meditatieve tekst en overdenkt die in stilte (zie materiaal).

Afsluitend wordt gezamenlijk het Onze Vader gebeden.

duur: 5 minuten.

PAASWAKE

Op Stille Zaterdag verblijft de Kerk bij het graf van de Heer. Nadat Jezus gekruisigd en gestorven is, wordt Hij van het kruis afgenomen en ten grave gedragen (zie Mt. 27,57-61). Het is een sobere, stille dag. Ingeklemd tussen de cruciale momenten van kruisiging en verrijzenis is er een tijd aangebroken van stilte en bezinning, van verdriet en de erkenning van schuld en tekortkoming, van het begraven van de doden en het waken tot aan het ochtendgloren.

Liturgisch gezien duurt deze dag tot de schemering waarna de Paaswake wordt gevierd. De Paaswake in de heilige nacht van de verrijzenis van de Heer wordt beschouwd als de moeder van alle heilige nachtwaken. Daarin ziet de Kerk uit naar Christus' verrijzenis en viert zij deze in de sacramenten.

De verheerlijking van God en de verlossing van de mensheid heeft Jezus vooral door zijn lijden, sterven en verrijzen voltrokken. Dit mysterie van het geloof vieren wij in het Paastriduum. Het is het liturgisch hoogtepunt van het gehele kerkelijke jaar. Deze viering begint op de vooravond van de dag waarop wij stil staan bij het lijden en sterven van Jezus en deze viering eindigt met de paasjubel in de Paaswake. Jezus lijden, sterven en verrijzen zijn onlosmakelijk met elkaar verbonden. Daarom is het Paastriduum één, doorlopende viering.

PROGRAMMA

welkom

inhoud: toelichting op de opbouw en werkwijze van de bijeenkomst. Vermelden dat het om een serie gaat.

regie: wellicht is het handig om de verschillende delen op een flapover te schrijven.

duur: 2 minuten.

schriftlezing

door een deelnemer één van de lezingen uit de liturgie van de Paaswake laten voorlezen (zie materiaal).

- a. Genesis 1,1-2,2
- b. Genesis 22,1-18
- c. Exodus 14,15-15,1 (in ieder geval)
- d. Jesaja 54,5-14
- e. Jesaja 55,1-11
- f. Baruch 3,9-15 en 32-4,4
- g. Ezechiël 36,16-17a en 18-28
- h. Romeinen 6,3-11 (in ieder geval)
- i. Matteüs 28,1-10 (in ieder geval)

duur: 3 minuten.

de tien woorden van de Paaswake

regie: iedere deelnemer krijgt een blad met tien woorden, die alle te maken hebben met de Paaswake en zijn genomen uit de lezingen die in ieder geval worden gelezen (zie materiaal).

opdracht:

- a. ieder deelnemer onderstreept in stilte twee woorden die hij/zij het meest vindt passen bij de Paaswake.
- b. welk woord past voor hem/haar het minst bij de Paaswake?

1. duisternis, nacht
2. dood
3. graf
4. ochtend van de eerste dag
5. opstanding
6. engel van God
7. opgestaan
8. doop
9. water
10. wees niet bang

vervolg:

via flap-over inventariseren welke woorden bij a en b genoemd worden. Eventueel turven met verschillende kleuren. Naargelang de kwantitatieve inventarisatie kan gekozen worden uitleg te geven en het gesprek te voeren over de woorden die men vindt passen en/of de woorden die men minder vindt passen (zie materiaal). Het is van belang bij de inventarisatie het heilsgebeuren in Christus te benadrukken en de eenheid daarvan in het Paastridium.

Duur: 30 minuten.

de liturgie van de Paaswake

inhoud: vanuit het inzicht in de heilshistorische betekenis van de Paaswake (de tien woorden) wordt de liturgie van die nacht (op onderdelen) toegelicht.

voor de volledige orde van dienst wordt de poster Paastridium uitgereikt (zie materiaal).

In de Paaswake vieren wij na de ondergang van lijden en dood de verrijzenis van Jezus. De gemeenschap is in trouw aan Jezus bij het graf gebleven en neemt de woorden uit de Schrift tot zich om al biddend met Hem de nacht door te gaan naar het leven. Met de Paaswake komen wij aan het einde van het Triduum.

De Paaswake sluit aan bij de duisternis van Goede Vrijdag. Het is donker en de gemeenschap komt samen rond het vuur buiten. Dat vuur wordt gezegend, de paaskaars wordt aan dit vuur ontstoken en naar binnen gebracht. Een klein lichtje in de duisternis, dat bij binnenkomst in de donkere kerk als Licht van Christus wordt geroemd. 'Laat juichen heel het hemelkoor van engelen, juichen voor de grote Koning.'

Uit de Schrift worden teksten gelezen die te maken hebben met schepping, licht uit duisternis, dat het leven sterker is dan de dood en dat Christus voor ons de dood heeft overwonnen. Bij de overgang van lezingen uit het Oude Testament naar het Nieuwe Testament klinkt de lofzang, het Gloria.

De dood van Christus heeft ons leven gebracht. Daarom noemt Paulus in Romeinen 6,3-4 de dood van Christus onze doop: de vergeving van zonden en de vernieuwing van de mens. Om dit te bevestigen wordt zo mogelijk het sacrament van het H. Doopsel toegediend. In ieder geval wordt de doopbelofte herhaald en wordt iedere aanwezige gezegend met doopwater.

Nu het Licht heeft gewonnen van de duisternis vieren wij de eucharistie, zeggen wij dank voor de overwinning van Jezus op de dood. De overwinning waarmee Hij ons bevrijdt en opneemt in zijn liefde.

De dienst wordt afgesloten met de zegen en de wegzending. Het Paastridium is afgesloten.

duur: 20 minuten.

slotbezinning

De roeping door God kan begrepen worden met behulp van drie kernwoorden: kom, verblijf en ga. Iedere roeping in het leven die van God komt, heeft deze drie woorden. Kom en volg Mij, verblijf bij Mij en ga de wereld in en verkondig het goede nieuws. Drie woorden die goed passen bij hetgeen wij met het Paastridium vieren.

In de Paaswake staat het woord GA centraal.

regie: iedere deelnemer krijgt een blad met een korte meditatieve tekst en overdenkt die in stilte (zie materiaal).

Afsluitend wordt gezamenlijk het Onze Vader gebeden.

duur: 5 minuten.